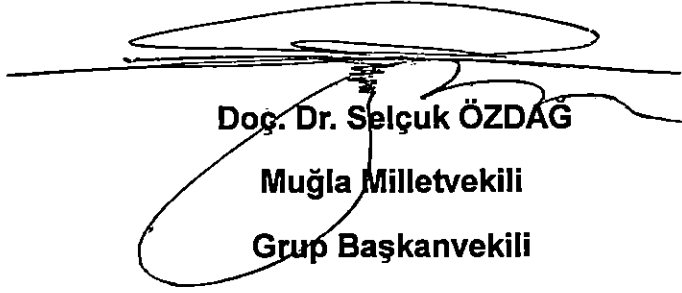

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasamızın 63. Maddesi; *“Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır...”* ifadesi ile devletin tarihi ve kültürel varlıkları koruma görevini yerine getirmesini vurgular. Bu anlamda, Milletimizin beklentisi, kamu vicdanının tatmini amacıyla; **“Son 5 yılda tarihi 100 yılı aşan eserler üzerinde yapılan ‘restorasyonların’ incelenmesi, muhtemel zararların tespiti ve sorumluların belirlenmesi”** için Anayasa’nın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. **14.10.2025**

Doç. Dr. Selçuk ÖZDAG

Muğla Milletvekili

Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye, insanlık tarihinin en zengin kültürel katmanlarına sahip coğrafyalardan birinde bulunmaktadır. Anadolu'nun her köşesi, binlerce yıllık medeniyetlerin izlerini, estetik anlayışlarını, inançlarını ve sanatını barındırmaktadır. Bu birikim, yalnızca bizim değil, bütün insanlığın ortak mirasıdır. Bu nedenle, tarihi ve kültürel varlıklarımızın korunması, Anayasamızın 63. maddesinde de açıkça hükme bağlandığı üzere, devletin ve tüm kurumlarının temel görevleri arasındadır.

Ancak ne yazık ki, son yıllarda ülkemizin farklı bölgelerinde yürütülen çok sayıda "restorasyon" uygulaması, bu anayasal yükümlülüğün özüne ve amacına uygun biçimde yürütülmemiştir. "Aslına uygun onarım" adı altında yapılan bazı müdahaleler, hem tarihi dokuyu tahrip etmiş hem de eserlerin özgün kimliğini geri dönülmez biçimde zedelemiştir.

Bu bağlamda, kamuoyuna yansıyan son örneklerden biri olan Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi'nde planlanan restorasyon çalışmaları, ülke genelinde büyük bir tartışma yaratmıştır. Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" olarak tanımladığı ve 2011 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan bu eşsiz yapının, ana kubbesinde yer alan kalem işi süslemelerin ve hat yazılarının "kazınarak" değiştirilmesi yönündeki iddialar, tarihi mirasın korunması açısından kaygı verici bir örnektir.

Bu tür uygulamaların "16. yüzyıl özgünlüğüne dönüş" gibi gerekçelerle savunulması, restorasyonun bilimsel, etik ve sanatsal sınırlarını aşan bir yaklaşımdır. Oysa koruma biliminin temel umdesi, "mevcut durumu geleceğe en az müdahale ile aktarmaktır." Dolayısıyla, tarihi bir eseri yeniden üretmek değil, onu çağlar boyunca taşıdığı izleriyle birlikte korumak esastır. Son beş yıl içinde ülkemizde yapılan çok sayıda restorasyon uygulamasında, bu ilkelere aykırı örneklerin arttığı görülmektedir.

- Eserlerin cephe taşlarının hatalı biçimde yenilenmesi,
- Geleneksel malzeme ve tekniklerin yerine modern, kimyasal içerikli malzemelerin kullanılması,
- Orijinal kalem işlerinin ve yazıların kazınarak yeniden yapılması,
- Mimari oran ve ölçülerin değiştirilmesi,
- Hatta bazı durumlarda, eserlerin üzerine betonarme eklentiler yapılması gibi örnekler, kamuoyunda **"restorasyon değil tahribat"** nitelemesiyle anılmaktadır.

Bu tablo, yalnızca birkaç teknik hatadan ibaret değildir. Aksine, ülkemizde kültürel miras yönetimi anlayışında ciddi bir kurumsal ve etik sorun bulunduğunu göstermektedir. Bu sorunların başında, karar alma süreçlerinde bilim insanlarının ve alan uzmanlarının yeterince söz sahibi olmaması, koruma kurullarının üyelerinin atanma süreçlerindeki belirsizlikler, ihale ve uygulama süreçlerinde denetim eksiklikleri ve **restorasyonun ticari bir faaliyet gibi görülmesi** gelmektedir.

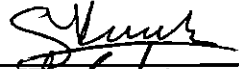
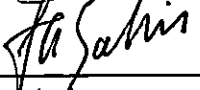
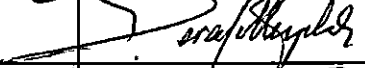
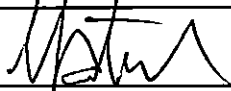
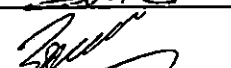
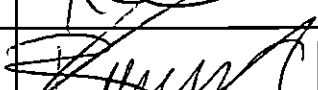
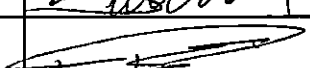
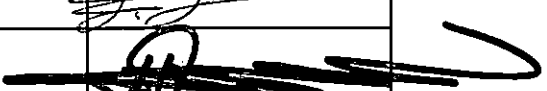
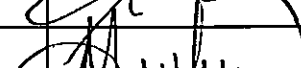
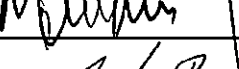
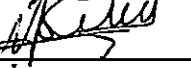
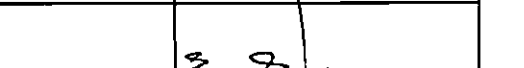
Oysa tarihi eserler, bir Milletin kimliğinin taşıyıcısıdır. Her bir taşında, her bir hattında ve süsleme detayında geçmişin estetik, teknik ve manevi dünyası saklıdır. Bu eserler, yalnızca bir dönemi temsil etmez aynı zamanda geleceğe aktarılacak kültürel genlerimizin bir parçasıdır. Bu nedenle, restorasyon süreci sadece teknik bir işlem değil, aynı zamanda tarihsel bir sorumluluk, bilimsel bir görev ve ahlaki bir yükümlülüktür.

Bugün, hem Selimiye örneğinde hem de Anadolu'nun farklı kentlerinde ortaya çıkan tahribatlar, bu sorumluluğun yeterince yerine getirilmediğini göstermektedir. Artık bireysel tepkiler veya basın açıklamaları bu meseleye çözüm getirmemektedir. Bu mesele, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu değerleriyle, kültürel kimliğiyle ve uluslararası yükümlülükleriyle doğrudan ilgilidir. Dolayısıyla, bu konunun TBMM çatısı altında kapsamlı biçimde ele alınması zorunluluk haline gelmiştir. Bu amaçla, son 5 yılda tarihi 100 yılı aşan tüm eserler üzerinde yapılan restorasyon çalışmalarının detaylı biçimde incelenmesi,

- yapılan uygulamaların bilimsel koruma ilkelerine uygunluğunun değerlendirilmesi,
- eserlerde meydana gelen fiziksel veya estetik zararların tespiti,
- karar süreçlerinde görev alan kişi ve kurumların yetkinliklerinin sorgulanması,
- denetim süreçlerinin etkinliğinin araştırılması

ve tüm bu süreçlerin sonunda sorumluların belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir. Bu Komisyon, yalnızca geçmişteki uygulamaları değil, aynı zamanda gelecekte yapılacak restorasyon projelerine ilişkin yasal ve kurumsal düzenlemeleri de gözden geçirerek, kültürel miras politikamız için kalıcı bir çerçeve oluşturmalıdır. Böylece, ülkemiz bir daha "tarihi eseri restore ederken tarihini kaybeden" bir ülke konumuna düşmeyecektir.

Kültürel miras, siyasetin ötesinde bir meseledir. Bu eserler hepimizin, geçmiş kuşakların emanetidir, gelecek kuşakların da hakkıdır. Dolayısıyla bu önerge, yalnızca bir denetim talebi değil, bilakis Milletimizin ortak hafızasına sahip çıkma çağrısıdır.

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
SADULLAH KISACIK	ADANA	
İDRİS ŞAHİN	ANKARA	
MESUT DOĞAN	ANKARA	
SADULLAH ERGİN	ANKARA	
ŞERAFETTİN KILIÇ	ANTALYA	
CEMALETTİN KANİ TORUN	BURSA	
MEHMET ATMACA	BURSA	
SEMA SİLKİN ÜN	DENİZLİ	
ERTUĞRUL KAYA	GAZİANTEP	
NECMETTİN ÇALIŞKAN	HATAY	
BÜLENT KAYA	İSTANBUL	
ELİF ESEN	İSTANBUL	
HASAN KARAL	İSTANBUL	
MEDENİ YILMAZ	İSTANBUL	
MUSTAFA KAYA	İSTANBUL	
BİROL AYDIN	İSTANBUL	
MUSTAFA BİLİCİ	İZMİR	
İRFAN KARATUTLU	KAHRAMANMARAŞ	
MEHMET EMİN EKMEN	MERSİN	
SELÇUK ÖZDAĞ	MUĞLA	
MEHMET KARAMAN	SAMSUN	